

Сейфуллин оқулары – 18(2): «XXI ғасыр ғылымы – трансформация дәуірі» халықаралық ғылыми -практикалық конференция материалдары = Материалы международной научно-практической конференции «Сейфуллинские чтения – 18(2): «Наука XXI века - эпоха трансформации» - 2022 .- Т.І, Ч.IV. – Б.127-129

БИОРЕСУРСТАР ЖӘНЕ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ – КЛИМАТТЫҚ АХУАЛ

Е. Садвақас, 1 курс магистранты

С. Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті, Нұр-Сұлтан қ.

Біздің планетамыздың флорасы мен фаунасы өте үлкен әртүрлілікпен ұсынылған. Елдердің аумақтары бір-бірінен ерекшеленеді, сондықтан флора мен фаунаның түрлері белгілі бір климаттық жағдайларға бейімделіп, әртүрлі табиғи аймақтарда биологиялық әртүрлілікті тудырады. Жануарлар, өсімдіктер немесе микроорганизмдер болсын, тіршіліктің әртүрлі формаларының биологиялық әртүрлілігі экономикалық, ғылыми, мәдени, әлеуметтік, генетикалық және рекреациялық, бірақ ең бастысы экологиялық мәнге ие болғандықтан құнды, өйткені жануарлар мен өсімдіктердің алуан түрлілігі бізді қоршаған әлем, сондықтан ол қорғауды қажет етеді. Біздің планетамыз қазіргі уақытта бай биологиялық түрлердің алуан түрлілігі өте ұзақ уақыт бойы қалыптасқан [1].

Алайда, табиғатқа менсінбеушілікпен қарайтын адамның әрекетінен жыл өткен сайын азайып барады. Мұндай әрекеттерге мыналар жатады: - ормандарды кесу; – қала аумақтарын кеңейту; – атмосфералық ауаға зиянды заттардың шығарындылары; - ауыл шаруашылығында химиялық заттарды қолдану; – су объектілері мен топырақтың ластануы; – жолдар салу және коммуникациялармен қамтамасыз ету; - браконьерлік; – экожүйелердің бұзылуы; - Адамның әсерінен болатын экологиялық апаттар. Бұл тізім толық емес, өйткені адамның кез келген әрекеті жануарлар мен өсімдіктердің өміріне тікелей немесе жанама әсер етеді. Сондықтан экология саласындағы қазіргі заманның жаһандық мәселелерінің бірі биоәртүрлілікті азайту болып табылады. Мемлекеттер биологиялық түрлерді сақтау үшін бар күш-жігерін салуы керек [2].

Сондықтан олардың өлуіне жол бермеу үшін қазіргі қоғамның ең маңызды экологиялық міндеті биологиялық әртүрлілікті сақтау болып табылады, өйткені биоәртүрліліктің одан әрі қысқаруы биотаның тұрақсыздануына, биосфераның тұтастығын жоғалтуға және оның тұрақтылығын сақтау қабілетіне әкелуі мүмкін. қоршаған ортаның ең маңызды сипаттамалары. Сонымен қатар, биосфераның жаңа күйге өтуі оның адам өміріне толық жарамсыздығына әкелуі мүмкін. Сирек кездесетін жануарлар түрлерін сақтау және олардың популяцияларының өміршеңдігін сақтау, сондай-ақ сирек кездесетін өсімдіктер түрлерін сақтау мақсатында осы табиғи ресурстарды пайдалану толық шектелген аумақтарда ерекше қорғалатын табиғи аумақтар (ӨҚК) құрылады. тыйым салу. Бірақ, біздің ойымызша, аумақтарды бір-бірінен оқшау ұстау жеткіліксіз [3].

Дүниежүзілік деңгейде 20-21 ғасырлар тоғысында жаһандық экологиялық дағдарыс қаупі төнгеннен кейін БҰҰ Конференциясы экология саласындағы аса маңызды мәселелерді қамтыған Биологиялық әртүрлілік туралы конвенцияны қабылдады. Ресей Федерациясы биологиялық әртүрлілікті сақтауда маңызды рөл атқарады, өйткені оның аумағында табиғи экожүйелердің ең үлкен массиві орналасқан және Солтүстік Еуразияның барлық дерлік биоәртүрлілігі ұсынылған. Осы проблеманың аясында Ресей Ресейдегі биоалуантүрлілікті сақтаудың Ұлттық стратегиясы мен іс-қимыл жоспарын әзірледі [4].

Бұл стратегия «табиғи биоәртүрліліктің биоалуантүрлілігін олардың тұрақты өмір сүруін және тұрақты пайдаланылуын қамтамасыз ететін деңгейде сақтау, сондай-ақ тірі организмдердің қолға үйретілген және мәдени нысандарының алуан түрлілігін және адам жасаған экологиялық теңдестірілген табиғи және мәдени кешендерді сақтау» мақсатын көздеді. тиімді экономиканың дамуын және адам өмірі үшін оңтайлы ортаның қалыптасуын қамтамасыз ететін деңгей».

Бұл мақсат ұзақ мерзімді қозғалыстың жалпы бағыты ретінде анықталды және кез келген уақыт кезеңімен шектелмеді. Сонымен қатар, Қазақстан Республикасының Президенті 2030 жылға дейінгі кезеңге арналған Қазақстанның экологиялық дамуы саласындағы мемлекеттік саясаттың негіздерін бекітіп, ол мынадай міндеттерді қамтиды: - қоршаған ортаны қорғау және экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі құқықтық базаны жетілдіру; – қоршаған ортаға ағымдағы жағымсыз әсердің алдын алу және азайту; – бұзылған табиғи экологиялық жүйелерді қалпына келтіру; – қалдықтарды экологиялық қауіпсіз басқаруды қамтамасыз ету; – табиғи ортаны, оның ішінде табиғи экологиялық жүйелерді, өсімдіктер мен жануарлар дүниесінің объектілерін сақтау; – қоршаған ортаны қорғау мен экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің экономикалық реттеуі мен нарықтық құралдарын әзірлеу; – мемлекеттік экологиялық мониторинг және табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайларды, сондай-ақ климаттың өзгеруін болжау жүйесін жетілдіру; – азаматтардың, қоғамдық бірлестіктердің, коммерциялық емес ұйымдардың және бизнес-қоғамдастықтың қоршаған ортаны қорғау және экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету мәселелерін шешуге тиімді қатысуын қамтамасыз ету; – қоршаған ортаны қорғау және экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы халықаралық ынтымақтастықты дамыту.

Сондай-ақ биологиялық әртүрлілікті сақтау ғана емес, жалпы қоршаған ортаны қорғау мақсатында халықаралық және тек Қазақстан аумағында әртүрлі ұйымдар құрылды.

Мысалы, Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы қоршаған ортаның денсаулығын сақтау, ауаның ластануымен күресу мәселелерімен айналысады. Оның қызметі қоршаған ортаның жай-күйіне байланысты адамдардың аурушаңдығы туралы статистикалық мәліметтерді талдауға, қоршаған ортаның санитарлық-эпидемиологиялық мониторингін жүргізуге, қоршаған ортаның

санитарлық-гигиеналық сараптамасын жүргізуге және оның сапасын талдауға бағытталған.

Табиғатты және табиғи ресурстарды қорғаудың халықаралық одағы табиғи ортаны қорғаудың аймақтық бағдарламаларын жүзеге асырады; табиғи экожүйелерді, флора мен фаунаны сақтау бағдарламалары; өсімдіктер мен жануарлардың сирек кездесетін және жойылып бара жатқан түрлерін, табиғат ескерткіштерін сақтау бағдарламалары; қорықтарды, қорықтарды, ұлттық табиғи саябақтарды ұйымдастырады; экологиялық білім берумен айналысады. Ол сондай-ақ үкіметтердің, ұлттық және халықаралық ұйымдардың, жеке тұлғалардың табиғатты қорғау және табиғи ресурстарды сақтау мәселелері бойынша ынтымақтастығына ықпал етеді. Сонымен қатар, одақ 10 томнан тұратын Халықаралық Қызыл кітапты дайындады [5].

WWF - табиғатты қорғау жөніндегі әлемдегі ең ірі коммерциялық емес ұйым. 2018-2022 жылдарға арналған оның негізгі мақсаты – тіршілік ету ортасының табиғи мүмкіндіктеріне сәйкес «ту» түрлерінің тұрақты санын қамтамасыз ететін жағдайлар жасау. Олардың қызметінің табысты көрсеткіштері басым түрлер санының тұрақты немесе өсіп келе жатқандығынан, ерекше қорғалатын аумақтармен және тұрақты табиғатты пайдалану режимі бар аумақтармен негізгі экожүйелерді қамтудың ауданы мен пайызы ұлғаюынан көрінеді. Түрлердің санын көбейтумен қатар қорықтарды жоспарлайды: - басым түрлерді сақтаудың ұлттық стратегиялары мен іс-шаралар жоспарларын әзірлеу және іске асыру; - «ту» түрлерінің мекендеу орындарында табиғатты ұтымды пайдалану әдістерін енгізу және климаттың өзгеруін ескере отырып, ерекше қорғалатын аумақтар арасында экологиялық «көпірлер» құру; – браконьерлікпен күреске құқықтық және практикалық қолдау көрсету; - жергілікті халықпен ынтымақтастықты дамыту. Осылайша, біз бүгінгі таңда биоалуантүрлілікті сақтау мәселесі әлемнің кез келген елінің қызметінде басым орындардың бірін алады деген қорытындыға келеміз. Климаттың өзгеруінің алдын алу бойынша жаһандық ынтымақтастық шұғыл және қажет. Климаттық дағдарыс – бұл дүние жүзіндегі ең үлкен экологиялық проблемалардың бірі. Тек соңғы бірнеше жылда әлем экстремалды ауа райы оқиғаларының жеделдеуіне, мұздың еруіне және маржан рифтерінің ағартылғанына куә болды. Ғылыми ақпарат институтының жақында жасаған Insights мақаласында біз соңғы жиырма жылдағы ең көп зерттелген климаттың өзгеруі тақырыптарын зерттедік. Біз бұл тақырыптардың уақыт өте келе қалай өзгергенін, қандай жаңа тақырыптардың пайда болып жатқанын талдадық. Түрлердің тым тез жойылуын болдырмау үшін мемлекеттер биоресурстарды сақтауға тікелей бағытталған белгілі бір шараларды қабылдауда. Сонымен қатар, осы мақсатта әртүрлі ұйымдар құрылады, олар мемлекеттердің үкіметтерімен бірге биологиялық ресурстардың жойылуына жол бермеу үшін өз бағдарламаларын жүзеге асырады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1 Биологиялық әртүрлілік туралы конвенция.

2 2021 ж Ресей Федерациясының биологиялық әртүрлілікті сақтау стратегиясы мен іс-қимыл жоспары.

3 Қазақстан Республикасының Экология, геология, және табиғи ресурстар министрлігі, 2021-2022 ж.

4 <https://wwf.ru> <https://voop.eco/portals> <http://by.com.ua>
<https://www.who.in.t/ru>

5 <https://clarivate.com/blog/global-collaboration-for-climate-change-prevention/>